

ΝΕΑ ΕΣΤΙΑ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ : ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΞΕΝΟΠΟΥΛΟΣ

ΤΟΜΟΣ ΔΕΚΑΤΟΣ

ΙΟΥΛΙΟΣ—ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ

1931

ΙΩΑΝΝΗΣ Δ. ΚΟΛΛΑΡΟΣ & Σ^Α, ΕΚΔΟΤΑΙ
ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ ΤΗΣ "ΕΣΤΙΑΣ",—ΠΕΣΜΑΤΖΟΓΛΟΥ, 8^Α
ΑΘΗΝΑΙ

Ε.Τ.Δ. επί Κ.τ.Π.
ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2008

Τὸ Δεμαπενθήμερον

ΠΕΡΙ ΤΑ ΓΕΡΟΝΟΤΑ ΚΑΙ ΤΑ ΖΗΤΗΜΑΤΑ

Ὁ κληρὸς τῶν μεγαλοφυϊῶν

Οἱ κύριοι γραφειοκράται ἐξύπνησαν καὶ ζητοῦν μεγαλοφυΐες! Ὁ κ. Οὐίνστον Τσώρτσιλ ἀπογοητεύεται πού δὲν ὑπάρχουν πιά προσωπικότητες καὶ πού ἡ μάζα ἐπιβάλλει τὰ πνευματικά της γούστα. Θὰ εἶναι λοιπὸν τόσο φυσικό, ἀνααῖδιο κ' ἓνας Ἀθηναῖος καπνοβιομήχανος ἢ τραπεζίτης παραπονεθῆ ὅτι οἱ ὑπάλληλοί του δὲν παρακολουθοῦν π. χ. ἱκανοποιητικά τὴ διεθνή μουσικὴ κίνησιν τῶν ραδιοφώνων...

Καὶ ἡ εὐγενὴς αὐτῆ ἐπιθυμία δὲν εἶναι βέβαια — μὰ καθόλου! — δύσκολο νὰ πραγματοποιηθῆ. Τὸ ἀνησυχητικὸ μόνον εἶναι ἐν' ἄλλο: ποῖόν θὰ βαρύνῃ ὁ ἐξ ἴσου εὐγενὴς κληρὸς τῶν μεγαλοφυϊῶν! Ἄ, ὁ Θεὸς νὰ μᾶς φυλάξῃ ἀπὸ παρόμοιαν εὐγενῆ διαμάχην, ὅπου ἡ ἐπίσημη γραφειοκρατία, οἱ ἀνώνυμες ἐταιρεῖες, οἱ ἰδιωτικὲς ἐπιχειρήσεις, καὶ ὁλόκληρη ἡ κοινωνία, πού ὀργανώνεται κ' αὐτὴ καὶ σκέπτεται κατὰ τὸ παράδειγμά τους, θὰ πλειοδοτοῦν στὴν εὐγενῆ προσφορά — ν' ἀναλάβουν τὸ βίβρος καὶ τὴ δόξα παρόμοιου κλήρου! Ἐνας σύγχρονος ἔξαφνα καὶ ἀγνωρίστου ἀκόμα Byron θὰ δυσκολευθεῖται τότε νὰ διαλέξῃ τὸ γραφεῖο, πού θὰ τοῦ παρέχῃ τίς περισσότερες εὐκολίας γιὰ ἀπουσίες, γιατί ὁ κ. Τσώρτσιλ θὰ βραβεύῃ, ἀντὶ νὰ ἐπιβάλλῃ πρόστιμα, τοὺς ὑφισταμένους του, ὅταν μὲ ὑπερηφάνεια τοῦ παρουσιάζουν, ἀντὶ γιὰ διεκπεραιωμένους «φακέλλους», μὴν «Ῥδὴ στὸν Ὀκεανόν».

Δὲν εἶναι πολὺς καιρὸς πού ἐδιάβασα ὅτι, στὴν Ἀμερικὴ, (ἐκεῖ πού καὶ οἱ λησταὶ ἐκλέγουν τοὺς, αἰρετοὺς, δικαστὰς των), ὁ περίφημος Ἔδισον, ὅταν τοῦ ἀνάφεραν ὅτι ὁ Βίλλιε Ντελίλ Ἀντάμ κοιμόταν κάτω ἀπὸ τίς γέφυρες τοῦ Σηκουάνα καὶ τὸν παρακάλεσαν νὰ τὸν βοηθήσῃ, ἀπάντησε πὸς ἐννοεῖ νὰ συντρέχῃ μόνον τοὺς ἀνθρώπους τοὺς «παραγωγικούς». Γιὰ νὰ ἔχῃ κανεὶς δικαίωμα στὴ ζωὴ, ἔπρεπε μόνον νὰ φτιάχνῃ φωνογράφους...

Πὼς ὁμως ἄλλαξαν σήμερα οἱ νοοτροπίες! Καὶ σὲ ποιὸν νὰ ὀφείλωμε τάχα ἔμεις, οἱ ἀμήτοι τῶν φωνογράφων, τὴ ραγδαία μεταβολή, τὸ εὐλικρινές, παράπονο τοῦ κ. Τσώρτσιλ γιὰ τὴν ἔλλειψιν πού παρουσιάζει σήμερα ἡ διεθνὴς διακοσμῆτικὴ;

Σταθῆτε ὡς τόσο: βιαζόμεθα κάπως... Σήμερα, ζῆ στὴ Γαλλίαν ὁ Μπουρζέ, ὁ Ρολλάν, ὁ Μωρουά, ὁ Βαλερύ· στὴν Ἀγγλίαν ὁ Σῶ, στὴν Ἰ-

ταλία ὁ Ντ' Ἀνούντσιο, στὴ Γερμανίαν ὁ Ἀϊνστάιν, στὴ Ρωσίαν ὁ Γκόρκυ. Ὁ κ. Τσώρτσιλ θὰ ἠθελε ἴσως, γιὰ νὰ χορηγήσῃ κάποιαν «ἀπουσίας ἄδειαν», μεγαλοφυεστέρους τάχα καὶ ἀπ' αὐτούς; Ἴδου ἓνα λεπτότατο πραγματικῶς ζήτημα — ἐντελὸς, φυσικό, θεωρητικό! — πού μᾶς φέρνει ὁμως κατ' εὐθεῖαν στὸ ἀπλό πρόβλημα: «τί εἶναι μεγαλοφυΐα»;

Καὶ τότες, ἀλήθεια, κρῖμας τὴ χαρὰ μας!

Ἡ λέξις αὐτὴ φαίνεται πὸς δὲν ὑπάρχει πιά, — πὼς ἀνήκει στὸ Λεξιλόγιον ἄλλου τόπου καὶ χρόνου, π. χ. μαζί μὲ τίς θρησκευτικὰς αἱρέσεις, μὲ τίς ἐξερευνήσεις καὶ τίς κατακτήσεις, μὲ τίς Σταυροφορίας καὶ τίς Ἐπαναστάσεις. Μὰ κανεὶς δὲν... ἀποτολμᾷ πιά νὰ εἶναι «μεγαλοφυΐς»: σεμνός, καθολικός, ἀνθρώπινος, τέλειος — αὐτὰ μάλιστα. Ἡ συναίσθησις τῆς παγκοσμιότητος πού, ὅσο πάει, καταλαμβάνει βαθειὰ τὴν ἀπειροελάχιστην ἀνθρώπινην ψυχὴν, ἡ συνείδησις τῆς πραγματικῆς τῆς θέσεως, πού ἀποκτᾷ ὁλοένα, μέσα στὴν τάξιν τοῦ κόσμου, τὴν ἀπομακρύνουν ὁλοένα, ὄλο καὶ πιὸ πολὺ, ἀπὸ μιὰ λέξιν, πού οἱ γενετικὲς συνθήκες τῆς ἦταν ἡ ἄγνοια καὶ ὁ στενὸς χώρος, καὶ συχνά, ἡ ἐκδήλωσις τῆς ὁμίταιος στόμφοις κ' ἡ ἀφιλοσόφητη αὐτοπεποίθησις.

Τ. Α

Ζωντανὴ γλῶσσα καὶ Φωνητικὴ γραφὴ

Ἦστερ' ἀπὸ τὸ ἄρθρον τοῦ Μ. Φιλίντα «Ἡ ζωντανὴ γλῶσσα» στὸ πρωτομαγιάτικο τεύχος τῆς «Ν. Ἐστίας», νομίζω πὸς δὲ θάταν καθόλου ἄσκοπο καὶ ἄκαιρο ν' ἀνακινήθῃ ἀπὸ τίς στήλες τῆς ἓνα ἄλλο σχετικὸ ζήτημα, τὸ ζήτημα τῆς φωνητικῆς γραφῆς. Ὁ Φιλίντας στὸ ἄρθρον του ἐκεῖνο περιορίζεται στὴ συνηγορίαν του ὑπὲρ τῆς δημοτικῆς. Ἐχω ὁμως τὴ γνώμην πὸς θὰ ἔπρεπε, ὀλοκληρώνοντας τὸ γλωσσικὸ ζήτημα, νὰ συζητήσωμε καὶ τὸ ὀρθογραφικὸ θέμα.

Δὲν εἶναι πολὺς καιρὸς πού διατυπώθηκαν γνώμες ὑπὲρ τῆς εἰσαγωγῆς τοῦ λατινικοῦ ἀλφάβητου. Ὅπως ἔγραφα καὶ ἄλλοτε, δὲ θὰ δίσταζα νὰ διατυπώσω κ' ἐγὼ κατ' ἀρχὴν γνώμην ὑπὲρ τοῦ λατινικοῦ ἀλφάβητου, ἀφοῦ εἶναι τὸ ἀλφάβητο τῶν πολιτισμένων λαῶν τῆς Εὐρώπης καὶ τῆς Ἀμερικῆς. Μὰ τὸ καταλαβαίνω καλὰ καὶ τ' ὁμολογῶ, πὸς μέσα στοὺς σημερινούς πολιτικοκοινωνικοὺς καὶ πνευματικοὺς ὄρους τῆς χώρας μας, δὲ θ' ἄξιζε νὰ γινόταν στὰ σοβαρὰ συζήτηση γιὰ μιὰ τέτοια ριζικὴ μεταρρύθμιση. Ὁ Φιλίντας πού, καθὼς εἶναι γνωστό, ἀπὸ τοὺς πρώτους κηρύχτηκε ἄλλοτε ὑπὲρ

τοῦ λατινικοῦ ἀλφάβητου, στὸ ἄρθρο ποῦ ἀνὰ-φέρα, δὲν κάνει καθόλου λόγο οὔτε γιὰ λατινικό ἀλφάβητο, οὔτε γιὰ φωνητικὴ γραφὴ τοῦ ἑλληνικοῦ ἀλφάβητου. Οὔτε γὰρ γιὰ μερικὴ ὀρθογραφικὴ μεταρρύθμιση. Ἴσως νὰ τὸ ἐξοίωσε κ' αὐτὸς πὼς τὸ νὰ γυρεύωμε σήμερα ἓνα τέτοιο πρᾶμα, ἀποτελεῖ καθαρὴ οὐτοπία καὶ ρομαντισμό, γιατί μονάχα κάτω ἀπὸ συνθήκες ὀλότελα διαφορετικὲς ἀπὸ τίς σημερινὲς θὰ ἦταν δυνατό νὰ πραγματοποιηθῶν, ἐπίσημα, ὀριστικά καὶ τελειωτικά, τέτοιες ριζικὲς πνευματικὲς μεταρρυθμίσεις. Πρέπει ὅμως νὰ πῶ καὶ τοῦτο: ἔξω ἀπὸ μιὰ ἀλφαβητικὴ ὁμοιότη τῆς γλώσσας μας με τίς λατινογερμανικὲς γλώσσες, δὲν βλέπω ποιά ἄλλα οὐσιαστικὰ ὠφελήματα καὶ πλεονεχτήματα θὰ μᾶς ἔδινε ἡ προτίμηση τοῦ λατινικοῦ ἀλφάβητου ἀπὸ τὸ ἑλληνικό.

Μὰ δὲν πρόκειται ἐδῶ οὔτε γιὰ τὸ λατινικό ἀλφάβητο, οὔτε γιὰ τὸ πότε καὶ κάτω ἀπὸ ποιὲς κοινωνικὲς συνθήκες θὰ μπορούσε νὰ πραγματοποιηθῆ ἡ τέλεια κατάργηση τῆς ἱστορικῆς ὀρθογραφίας. Πρόκειται γιὰ τὸ τί θὰ μπορούσε ν' ἀρχίσῃ νὰ γίνεται, ἔτσι προσητομαστικά, ἀμέσως ἀπὸ σήμερα. Καὶ νομίζω πὼς ὁ ἀγὼνας τῆς προοδευτικῆς καὶ φωτισμένης κοινωνικῆς μερίδας θὰ ἦταν θετικώτερος καὶ ἀποτελεσματικώτερος ἂν, ἀφήνοντας κατὰ μέρος, τοῦλάχιστο γιὰ σήμερα, τὸ λατινικό ἀλφάβητο, ὠργάνωνε μιὰ διαφωτιστικὴ προπαγάνδα γιὰ τὴν εἰσαγωγὴ τῆς φωνητικῆς γραφῆς. Ἔτσι, ὅταν σ' ἓνα κοινὸ ἢ μακρινὸ μέλλον θὰ ἔχουν ὠρμάσει οἱ ἐξωτερικὲς, οἱ ἀντικειμενικὲς, οἱ κοινωνικὲς συνθήκες, θὰ ἔχουν νὰ βροῦν ἓνα ψυχικὸ καὶ πνευματικὸ ἔδαφος κατὰλληλο καὶ προετοιμασμένο ἀπὸ πρῖν.

Τί εἶναι φωνητικὴ γραφὴ, ὅλοι τὸ ξέρουμε: εἶναι ἡ γραφὴ ἢ ὀλότελα σύμφωνη με τὴ σημερινή μας προφορὰ· δηλαδή, κατάργηση τῶν πνευμάτων καὶ τῶν τόνων καὶ διατήρηση μονάχα ἑνὸς τονικοῦ σημαδιοῦ (μιᾶς ὀξείας ἢ μιᾶς σιγῆς) στὴ δυνατότερα προφερομένη συλλαβὴ τῶν ὑπερμονοσύλλαβων λέξεων, καθὼς τὸ ἐφαρμόζει ὁ Γιαννίδης καὶ ἄλλοι· κατάργηση τῶν διπλῶν συμφώνων λλ, μμ, νν, ππ, ρρ, ττ· φωνητικὴ γραφὴ τῶν διφθόγγων (ὄχι αυ, ευ, ηυ, ἀλλὰ αφ ἢ αβ, εφ ἢ εβ, ηφ ἢ ηβ)· ἀντὶ αἰ, παντοῦ ε' ἀντὶ ω, παντοῦ ο' ἀντὶ η, υ, εἰ, οἰ, υ, παντοῦ ι' γιὰ τὸ φθόγγο ου, τὸ γραμμα υ' κλπ.

Τὸ ἐπίπεδο δράσης τῆς φωτισμένης πνευματικῆς πρωτοπορίας ποῦ θ' ἀναλάβαινε τὴ διαφωτιστικὴ προσπάθεια ὑπὲρ τῆς φωνητικῆς γραφῆς, θὰ ἦταν διπλό: 1) τὸ ἐκπαιδευτικὸ ἐπίπεδο, δηλαδή ἡ δράση ἀνάμεσα στὰ στρώματα τῆς νεολαίας τῶν μαθητῶν, τῶν σπουδαστῶν καὶ τῶν φοιτητῶν· 2) τὸ κοινωνικὸ ἐπίπεδο, δηλαδή ἴδρυση ἐπιστημονικοῦ σωματείου ποῦ με ἀνάλογα μέσα θὰ ἐργαζόταν μέσα στὴν κοινωνία πρὸς τὴν κατεύθυνση αὐτή.

Ἀπὸ τὴ μιὰ λοιπὸν μεριά ἔχομε τοὺς πρωτοπόρους ἐκπαιδευτικούς. Μέσα στὴν ἑλληνικὴ ἐκπαίδευση ὑπάρχουν σήμερα τόσα ζωντανὰ καὶ ἰκανὰ στοιχεῖα, ποῦ θὰ μπορούσαν με μιὰ ἐργασία φωτισμένη καὶ συστηματικὴ νὰ διαφωτίζουν τοὺς νέους καὶ νὰ κατευθύνουν τὴ σκέψη

τοὺς πρὸς τὴ μελλοντικὴ ἐπικράτηση τῆς φωνητικῆς γραφῆς. Ὅσο πρωϊώτερα, φωτεινότερα καὶ βαθύτερα μορφώσωμε τὸ πνεῦμα τῶν νέων πάνω στὴ γραμμὴ αὐτή, τόσο μονιμότερα θὰ εἶναι τὰ ἀποτελέσματα τῆς ἐργασίας μας. Οἱ ἐκπαιδευτικοὶ αὐτοὶ θὰ μπορούσαν, παράλληλα με τὴ διδασκαλία τῆς σημερινῆς ἱστορικῆς γραφῆς—μιὰ ποῦ εἶναι ἀκόμη σήμερα καθεστὼς ἐκπαιδευτικὸ καὶ ἀνάγκη κοινωνικὴ,—καὶ παράλληλα με τὴν τήρηση τοῦ ἐπίσημου ἀναλυτικοῦ προγράμματος τῶν μαθημάτων, νὰ δώσουν στοὺς νέους μιὰ σαφὴ καὶ ἐπιστημονικὴ ἀνάλυση τοῦ ὀρθογραφικοῦ μας προβλήματος, νὰ τοὺς δείχνουν τὴν ἀντινομία καὶ τὸν παραλογισμό τῆς σημερινῆς μας γραφῆς καὶ νὰ γεννήσουν ἔτσι μέσα τους τὸν πόθο νὰ ἐργαστοῦν καὶ νὰ βοηθήσουν ἀργότερα, σὰν κοινωνικὰ μέλη, στὸν ἀγῶνα γιὰ τὸ λυτρωμὸ τῆς μαθητεύουσας καὶ σπουδάζουσας νεολαίας καὶ τοῦ λαοῦ ἀπὸ τὰ ὀρθογραφικὰ δεσμιὰ.

Ἀπὸ τὴν ἄλλη πάλι μεριά, ἓνας «ἐπιστημονικὸς σύλλογος γιὰ τὴ δημοτικὴ γλώσσα καὶ τὴ φωνητικὴ γραφὴ» θὰ μπορούσε νὰ ἐργαστῆ με διάφορα μέσα γιὰ τὴ διάδοση τῶν ἰδεῶν του: με βιβλία, με λογιῆς-λογιῆς ἔντυπα, με ἄρθρα, διαλέξεις, συγκεντρώσεις, με τὴ συνειδητοποίηση τοῦ γλωσσικοῦ καὶ ὀρθογραφικοῦ προβλήματος μέσα στὸ λαὸ καὶ με τὴ διατύπωση τῶν γλωσσο-ὀρθογραφικῶν ἀπαιτήσεων τῶν προχωρημένων κοινωνικῶν στρωμάτων. Περὶτὸ νὰ πῶ πὼς ἡ προσπάθεια τοῦ συλλόγου αὐτοῦ θὰ ἔπρεπε νὰ στραφῆ ἰδιαίτερα στοὺς νέους. Πρέπει πάντα νὰ τὸ τονίζωμε αὐτό, μιὰ ποῦ ξέρομε πόσο ἡ κατάκτηση τῶν νεανικῶν ψυχῶν εἶν' εὐκολώτερη καὶ πόσο τ' ἀποτελέσματα εἶναι σταθερώτερα. Καταχτώντας τοὺς νέους, ἔχομε κατακτήσει τὸ αὐριο.

Τὸ μόνο κάπως οὐσιαστικὸ ἐπιχείρημα τῶν ἐχθρῶν τῆς φωνητικῆς γραφῆς εἶναι τοῦτο: πὼς με τὴν εἰσαγωγὴ τῆς φωνητικῆς γραφῆς, δυσκολεύομε τὴ μελέτη τῆς ἀρχαίας καὶ μεσαιωνικῆς φιλολογίας καὶ πολλῶν ἄλλων χρήσιμων καθαρηνουσιανικῶν ἢ δημοτικῶν βιβλίων καλλιότερων ἢ σημερινῶν, γραμμένων με τὴν ἱστορικὴ γραφὴ. Μὰ τὸ ἐπιχείρημα αὐτὸ πέφτει ὀλότελα, ὅταν σκεφτοῦμε πὼς τὸ ὠφέλημα ποῦ θὰ ἔχομε ἀπὸ τὴ διατήρηση τῆς ἱστορικῆς γραφῆς, δηλαδή τὸ εὐκολώτερο διάβασμα τῶν γραπτῶν μνημείων τοῦ παρελθόντος, εἶναι ἀσημαντο μπροστά στὸ τεράστιο κέρδος τῆς ἀπαλλαγῆς μας ἀπὸ τὰ φριχτὰ μαρτύρια τῆς ἱστορικῆς γραφῆς. Ἄλλωστε, καὶ μετὰ τὴν ἐπικράτηση τῆς φωνητικῆς γραφῆς, θὰ ἐξακολουθήσῃ βέβαια μέσα στὴν ἐκπαίδευση ἢ διδασκαλία γιὰ τὴν ἀνάγνωση καὶ τῆς ἱστορικῆς γραφῆς, ἀφοῦ γιὰ γραπτὴ χρῆση της δὲ θὰ μπορῆ καὶ νὰ γίνεται λόγος.

Τὸ ζήτημα τῆς γραφῆς δὲν εἶναι νέο· εἶναι τόσο καλιό, ὅσο καὶ τὸ ὄλο γλωσσικὸ ζήτημα. Εἶναι περὶτὸ ἐπίσης νὰ πῶ πὼς δὲν τὸ ἐξετάζω λεπτομερειακά, μὰ στὶς πιδ γενικὲς του γραμμῆς. Βέβαια, οἱ καθυστερημένοι, οἱ ἀντιδραστικοί, οἱ στενοκέφαλοι, οἱ δοῦλοι τῆς παράδοσης καὶ τῆς συνήθειας, οἱ τυφλοὶ στὴν

ἀνάγκη τῶν πραγμάτων, οἱ ἀδιάφοροι γιὰ τὴν κατατυράννηση τῶν μαθητῶν καὶ τῶν νέων καὶ γενικά τοῦ λαοῦ, θὰ φρυάξουν καὶ πάλι, ὅπως δὴ ἄρχισαν νὰ τὸ κάνουν. Θὰ μιλήσουν — καθὼς προκειμένου γιὰ τὸ δημοτικισμό — γιὰ διακοπὴ τῆς ἐθνικῆς παραδόσης, γιὰ προδοσίαις, γιὰ «ἀπεμπόληση» τῶν πατριῶν καὶ τῆς ἱερᾶς κληρονομίας τῶν «εὐχέλων» προγόνων. Μὰ ὅσοι ἐξετάζουν τὰ ζητήματα νηφάλια, ἀντικειμενικά, ἀπροκατάληκτα, μὲ ἀγίαση στὴν ἀλήθεια καὶ στὸ λαό, θὰ ὁμολογήσουν καθαρά καὶ τίμια πῶς ἡ νίκη τῆς φωνητικῆς γραφῆς ἔχει νὰ προσφέρει στὸ λαό, κοντὰ σὲ ἄλλα, καὶ δυὸ ἀνυπολόγητης ἀξίας καὶ σημασίας εὐεργετήματα: ἀπὸ τῆ μιὰ μεριά λυτρώνει ὅλες τὶς μελλοντικὰς γενεὰς τῶν σχολείων — καὶ κοντὰ σ' αὐτὰς καὶ τοὺς ἐκπαιδευτικούς — ἀπὸ τὸν ἀπαίσιο τυραννικό ἐπιβάτη τῆς ἱστορικῆς ὀρθογραφίας: καὶ ἀπὸ τὴν ἄλλη, ἀπελευθερώνοντας ὅλο ἐκεῖνο τὸν πολύτιμο χρόνον ποὺ ὡς τώρα ξοδεύοντο γιὰ τὴ διδασκαλία τῆς ἱστορικῆς γραφῆς, δίνει ὅλες τὶς δυνατότητες γιὰ μιὰ βαθύτερη μόρφωση τῆς νεολαίας, ἐπιστημονική, αἰσθητική, κοινωνική, ἀνθρωπιστική.

Οἱ ἐκπαιδευτικοὶ καὶ οἱ διανοούμενοι ἔχουν τὴν ὑποχρέωση νὰ μελετήσουν προσεχτικὰ τὸ ζήτημα τῆς γραφῆς καὶ νὰ ἐργαστοῦν γιὰ τὴν ὀρθογραφικὴ ἀπελευθέρωση καὶ γιὰ τὴν οὐσιαστικώτερη μόρφωση τοῦ λαοῦ. Τὸ κίνημα ὑπὲρ τῆς φωνητικῆς γραφῆς εἶναι κίνημα ἀπολυτρωτικό.

Θ. Α. ΒΛΙΖΙΩΤΗΣ

Καὶ πάλι γιὰ τὸ βιβλίον τοῦ κ. Κουρέτα.

Ἀγαπητὴ Νέα Ἔστια,

Τὸ βιβλίον τοῦ κ. Δημ. Κουρέτα. «Αἱ ψυχώσεις εἰς τὴν λογοτεχνίαν,» τόμ. Α', τὸ ἔκρινε στὸ τεῦχος σου τῆς 1 Ἰουνίου ὁ ἀγαπητὸς Τ. Α. Μὲ τὴ μελέτη αὐτὴ θ' ἀσχοληθῶ καὶ ἐγὼ ἀργότερα κάποιον ἄλλο. Λυποῦμαι μόνο, ποῦ θὰ εἶμαι ἀναγκασμένος νὰ φανῶ πολὺ αὐστηρότερος ἀπὸ τὸν κριτικὸν σου. Γιὰ τὴν ὥρα, θὰ μοῦ ἐπιτρέψῃς νὰ καταχωρήσω στίς στήλες σου μιὰ σύντομη κρίση, σὰ φιλόλογος.

Πρόκειται γιὰ ἓνα βιβλίον ἀποτυχημένο. Καταπνύεται μὲ τὸ ἀρχαῖο δράμα καὶ ὡστόσο εἶναι ἐκπληκτικὸ, πῶς ὁ συγγρ. δὲν ἐζήτησε νὰ γνωρίσῃ τὴ σχετικὴ βιβλιογραφία, ἔστω καὶ τὴ στοιχειωδέστερη: ἀκόμα τοῦ λείπουν οἱ ἀπαραίτητες γιὰ ἓνα τέτοιο ἐπιχείρημα φιλολογικὰς γνώσεις. (Γιὰ τὶς ἱατρικὰς, ποῦ ἀφθονοῦν ἀλλὰ καὶ τελείως ἀκατάστατα καὶ ἀμέθοδα ἀραδιάζονται, δὲ μπορῶ νὰ ἔχω καμμιὰ γνώμη). Οἱ ἀνόητοις εὐμεριστικὰς ἐξηγήσεις τῶν ἀρχαίων μύθων ἀπὸ τὸν Παλαίφατο, θεωροῦνται ἀντικειμενικὰς ἀλήθειαις. Ἔτσι δέχεται καὶ ὁ συγγρ., ὅτι ὁ μῦθος τῆς Ἰοῦς εἶναι παρμένος ἀπὸ τὴν πραγματικότητα, «ὑπαινίσσεται τὴν ἱστορίαν μιᾶς κόρης βασιλικῆς οἰκογενείας, ἣτις παρεκτρακεῖσα ἔμεινεν ἔγκυος καὶ φοβουμένη τὴν πατρικὴν ὀργὴν ἔφυγε μακρὰν τῆς πατρίδος.» Ὁμοίαι, πιστεύει πιθανότατα, ἂν ὄχι βέβαιη, τὴν ἕπαρ-

ξη τοῦ Διὸς — στάθηκε λέει πραγματικὸς «πρίγκηψ φιλοπόλεμος, ἀλλὰ διήγαγε βίον ἐκλυτον,» — τοῦ Βάκχου — ἦταν «Ἰνδὸς τις κατακτητὴς», — τοῦ Κρόνου κτλ. Παραιοῖσι πῶ ἄλλες ἀκόμη χειρότερες περιπτώσεις.

Κ' ὕστερα ἡ θέσις τῆς ὅλης ἐργασίας: Κ' οἱ τρεῖς τραγικοί, γιὰ νὰ πλάσουν τοὺς ἠρωῆς των, ἀντιγράφουν πιστὰ, πιστότατα, συγχρόνως τῶν φρενοβλαβεῖς: ὁ Προμηθεὺς ἔχει ὅλα τὰ γνωρίσματα τοῦ παρανοικοῦ, ὁ Τελαμὼν πάσχει ἀπὸ κατάθλιψη ἐξ ἰδιοσυστάσεως: ἡ Μήδεια ἀπὸ μελαγχολικὸν παραλήρημα: ἡ Ἰὼ ἀπὸ παρανοειδῆ μορφήν πρωτογόνου ἀνίας: μὲ ἀπίστευτην ἀφέλεια βγαίνει τὸ συμπέρασμα, ὅτι ἡ Κόρη τοῦ Ἰέρωνος ἐπάσχειν ἐξάπαντος ἀπὸ τὴν ἀρρώστειαν αὐτῆ. Καὶ ὁ τραγικὸς χρησιμοποιοῖ τὸ ζωντανὸ αὐτὸ πρότυπον γιὰ νὰ διαπλάσῃ τὴν τραγικὴν μορφήν τῆς Ἰοῦς — καὶ ὁμοίως τὰ καθήματα τῆς διηγόταν τὸ ἔπος ἤδη.

Γιὰ τὴν τέλεια παραγνώριση τῶν νόμων μιᾶς δραματικῆς δημιουργίας δὲ μπορῶ νὰ κάμω ἐδῶ λόγον. Καὶ σ' αὐτὸ θὰ μποροῦσαν νὰ βοηθήσουν τὸν συγγρ. φιλολογικὰς ἐργασίας, ὅπως τοῦ πατέρα καὶ τοῦ γιοῦ Wilamowitz, καὶ τώρα τελευταῖα τοῦ Schadeewaldt.

Σὰ φιλόλογος, ἔχω καθήκον νὰ διαμαρτυρηθῶ γιὰ μιὰ τέτοια παραποίηση τῆς ἐπιστημονικῆς ἀλήθειας. Ὡς πότε θὰ ἐξακολουθῆ νὰ βαραινῇ τὴ φιλολογία ἢ κατ' ὄρα, νὰ θεωρῆται οἰκόπεδον ἀδέσποτον στὴ διάθεσιν τοῦ καθενός; Εἶναι παρὰ ἔξοχον, πῶς τὸ Ὑπουργεῖον τῆς Παιδείας μὲ τὴν ὑπ' ἀρ. 79018 ἐγκύκλιόν του συνιστᾷ στοὺς φιλολόγους καθηγητὰς τῆς Μέσης Ἐκπαιδεύσεως νὰ προμηθευθῶν τὸ βιβλίον τοῦ κ. Κουρέτα, «διότι διὰ τῆς ἀναγνώσεως αὐτοῦ εὐφρόνεται αἱ ἀπόψεις, ἀπὸ τῶν ὁποίων δύναται νὰ ἐκτιμηθῶσι τὰ ἀθάνατα ἔργα τῶν Ἑλλήνων τραγικῶν». Λυποῦμαι, εἶμαι ὁμοίως ὑποχρεωμένος νὰ δηλώσω ὑπεύθυνα, ὅτι τὸ βιβλίον αὐτὸ μόνον ἀνυπόστατες γνώμες καὶ κατὰ βάθος σφαλῆρα συμπεράσματα σὲ ὅ,τι ἀφορᾷ τὴν ἀρχαία τραγωδίαν μπορεῖ νὰ μεταδώσῃ, σ' ὅποιον θελήσῃ νὰ τὸ διαβάσῃ.

Ἑσσαλονίκη.

ΙΩΑΝ Θ. ΚΑΚΡΙΔΗΣ

Σχολεῖον Ἐργασίας.

Ἀγαπητὴ «Ν. Ἔστια»,

Ἄν ἔχετε τὴν καλωσύνη καὶ διαθέσιμον χῶρον, μπορεῖτε νὰ φιλοξενήσετε τὴν παρακάτω ἐπιστολήν μου, ποῦ εἶχα στείλει στὸ «Νουμᾶ», ἀλλὰ δὲ δημοσιεύθηκε ὁμοίως, γιὰ τὴν ξαφνικὰ μᾶς ἀφῆσε χρόνον ὁ κατημένος ὁ διευθυντὴς του, ὁ Πάνος Ταγκόπουλος.

... Ὅσο καὶ ἂν βαριέμαι τὴ μαχητικὴν στήν ἐπιστήμην καὶ τὴν τέχνην ἐνάντια σ' ἐπικριτὰς, ποῦ κάθε ἄλλο παρ' ἄγνὰ ἐλατήρια τοὺς σπρώχνουν νὰ σηκώνουν μιὰ ἀηδὴν πολεμικὴν πρὸς ἐπιστήμονας καὶ τεχνίτας, γιὰ τὴν ἰδιαιτέρως λόγους μαζί τους, ἄλλο τόσο θεωρῶ ὑποχρεωσὴν μου ν' ἀπαντήσω στὴν τελευταῖαν κριτικὴν τοῦ δευτέρου βιβλίου μου «Σχολεῖον Ἐργασίας καὶ Ἀρχαῖα Ἑλληνικά», καμωμένη ἀπὸ τὸν κ.